

Η Βυζαντινή Ομελέτα

H. H. Munro (Saki)

Μετάφραση: Αντώνης Παπαγιάννης

Η Σόφη Σατέλ-Μονκχάιμ ήταν σοσιαλίστρια εκ πεποιθήσεως και Σατέλ-Μονκχάιμ εξ αγχιστείας. Ο συγκεκριμένος γόνος της πλούσιας εκείνης οικογένειας τον οποίο είχε παντρευτεί ήταν πλούσιος, ακόμη και με τα κριτήρια που οι σύγχρονες του μετρούσαν τα πλούτη. Η Σόφη είχε πολύ προοδευτικές και κατασταλαγμένες ιδέες για την κατανομή των χρημάτων: το γεγονός ότι είχε και χρήματα ήταν μια ευχάριστη και ευτυχής σύμπτωση. Όταν καταφερόταν με ευγλωττία ενάντια στα κακά του καπιταλισμού σε συζητήσεις σαλονιών και σε συμπόσια της Φάμπιαν Σοσάιτι, είχε το βολικό συναίσθημα ότι το σύστημα, με όλες τις ανισότητες και τις ανομίες του, πιθανότατα θα επιζούσε όσο κι αυτή. Μια από τις παρηγορίες των μεσηλικών αναμορφωτών είναι ότι, αν το καλό που σπέρνουν πρόκειται να ανθίσει, θα πρέπει να ανθίσει μετά απ' αυτούς.

Ένα κάποιο ανοιξιάτικο βραδινό, κάπου προς την ώρα του δείπνου, η Σόφη καθόταν ήρεμη ανάμεσα στον καθρέφτη και την καμαριέρα της, και υποβαλλόταν στη διαδικασία διευθέτησης των μαλλιών της σε μια κόμμωση που να αντανάκλα την κυρίαρχη μόδα. Περιβαλλόταν από μεγάλη γαλήνη, τη γαλήνη που έχει κάποιος που έχει επιτύχει έναν επιθυμητό σκοπό με πολλή προσπάθεια και επιμονή, και που θεωρεί τον σκοπό αξιοσέβαστα επιθυμητό ακόμη και στην περίπτωση του. Ο Δούκας της Συρίας συγκατέβη να έλθει ως φιλοξενούμενος κάτω από τη στέγη της, ήδη βρισκόταν κάτω από τη στέγη της, και σύντομα θα καθόταν στο τραπέζι της σε δείπνο. Ξαν καλή σοσιαλίστρια, η Σόφη αποδοκίμαζε τις κοινωνικές διακρίσεις και χλεύαζε την ιδέα μιας πριγκιπικής κάστας, αλλά από τη στιγμή που υ-

πήρχαν τέτοιες τεχνητές διαβαθμίσεις ιεραρχίας και αξιοπρέπειας, χαιρόταν και αγωνιούσε να έχει ένα ένδοξο δείγμα μιας ένδοξης τάξης ανάμεσα στους καλεσμένους στο δείπνο της. Είχε αρκετά ευρύ πνεύμα ώστε να αγαπά τον αμαρτωλό ενώ μισούσε την αμαρτία. Όχι ότι έτρεφε κάποιο ιδιαίτερο αίσθημα προσωπικής συμπάθειας για τον Δούκα της Συρίας, που της ήταν σχετικά ξένος, αλλά ωστόσο, ως Δούκας της Συρίας, ήταν πολύ-πολύ ευπρόσδεκτος κάτω από τη στέγη της. Δεν θα μπορούσε να εξηγήσει το γιατί, αλλά κανένας δεν ήταν πιθανό να της ζητούσε εξηγήσεις, και οι περισσότερες οικοδόσποινες θα τη ζήλευαν.

«Θα πρέπει να ξεπεράσεις τον εαυτό σου απόψε, Ρίτσαρντσον», είπε με ικανοποίηση στην καμαριέρα της. «Θα πρέπει να δείχνω στα καλύτερά μου. Πρέπει όλοι να ξεπεράσουμε τους εαυτούς μας».

Η καμαριέρα δεν είπε τίποτε, αλλά από την αφοσιωμένη όψη στα μάτια της και το έμπειρο παίξιμο των δαχτύλων της ήταν φανερό ότι ήταν κυριευμένη από τη φιλοδοξία να ξεπεράσει τον εαυτό της.

Ένα χτύπημα ακούστηκε στην πόρτα, ένα ήσυχο αλλά αποφασιστικό χτύπημα, σαν από κάποιον που δεν θα δεχόταν άρνηση.

«Πήγαινε να δεις ποιος είναι», είπε η Σόφη, «μπορεί να είναι κάτι για το κρασί».

Η Ρίτσαρντσον έκανε μια βιαστική διαβούλευση μ' έναν αόρατο αγγελιοφόρο στην πόρτα. Όταν επέστρεψε, μπορούσε κανείς να παρατηρήσει μια περίεργη νωθρότητα στη θέση της προηγούμενης ζωντανίας της.

«Τι είναι;» ρώτησε η Σόφη.

[Σ.τ.Μ.: Ο Hector Hugh Munro (1870-1916) έγινε γνωστός στην αγγλική λογοτεχνία με το ψευδώνυμο Saki. Έγραψε πολλά διηγήματα που διακρίνονται για το πνευματώδες και συχνά δηκτικό ύφος τους, και η «Βυζαντινή Ομελέτα» αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα κοινωνικής σάτιρας. Στη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και σε ηλικία 44 ετών κατατάχθηκε ως εθελοντής στον αγγλικό στρατό και υπηρέτησε στο Δυτικό Μέτωπο, όπου και σκοτώθηκε το 1916].

«Το προσωπικό του σπιτιού “παράτησε τα εργαλεία”, μαντάμ», είπε η Ρίτσαρντσον.

«Παράτησε τα εργαλεία!» ξεφώνισε η Σόφη. «Θέλεις να πεις ότι άρχισαν απεργία;»

«Ναι, μαντάμ», είπε η Ρίτσαρντσον, προσθέτοντας την πληροφορία: «Η φασαρία γίνεται για τον Γκασπάρ».

«Τον Γκασπάρ;» είπε η Σόφη με απορία. «Τον έκτακτο σεφ! Τον ειδικό της ομελέτας!»

«Ναι, μαντάμ. Πριν γίνει ειδικός στην ομελέτα ήταν θαλαμηπόλος, και ήταν ένας από τους απεργοσπάστες στη μεγάλη απεργία στου Λόρδου Γκρίμσφορντ πριν δυο χρόνια. Μόλις το προσωπικό εδώ έμαθε ότι τον έχετε προσλάβει, αποφάσισαν να παρατήσουν τα εργαλεία για διαμαρτυρία. Δεν έχουν κανένα παράπονο εναντίον σας προσωπικά, αλλά απαιτούν να απολυθεί αμέσως ο Γκασπάρ».

«Μα», διαμαρτυρήθηκε η Σόφη, «είναι ο μόνος άνθρωπος στην Αγγλία που ξέρει πώς να κάνει βυζαντινή ομελέτα! Τον πήρα ειδικά για την επίσκεψη του Δούκα της Συρίας, και θα ήταν αδύνατο να τον αντικαταστήσω την τελευταία στιγμή. Θα έπρεπε να στείλω στο Παρίσι, κι ο Δούκας λατρεύει τις βυζαντινές ομελέτες. Αυτό ήταν το μόνο θέμα που συζητούσαμε ενώ ερχόμασταν από τον σταθμό».

«Ήταν ένας από τους απεργοσπάστες στου Λόρδου Γκρίμσφορντ», επανέλαβε η Ρίτσαρντσον.

«Αυτό είναι απαίσιο!» είπε η Σόφη. «Απεργία των υπηρέτων τη στιγμή που βρίσκεται στο σπίτι ο Δούκας της Συρίας! Κάτι πρέπει να γίνει αμέσως. Γρήγορα, τελείωσε τα μαλλιά μου και θα πάω να δω τι μπορώ να κάνω για να τους αλλάξω γνώμη».

«Δεν μπορώ να τελειώσω τα μαλλιά σας, μαντάμ», είπε η Ρίτσαρντσον ήρεμα, αλλά με απέναντη αποφασιστικότητα. «Ανήκω στο σωματείο και δεν μπορώ να δουλέψω ούτε μισό λεπτό παραπάνω μέχρι να λήξει η απεργία. Λυπούμαι που δεν μπορώ να σας εξυπηρετήσω».

«Μα αυτό είναι απάνθρωπο!» ξεφώνισε η Σόφη τραγικά. «Πάντοτε ήμουν υπόδειγμα εργοδοσίας, αρνιόμουν να προσλάβω υπηρέτες που δεν ανήκαν στο σωματείο, και ιδού το αποτέλεσμα. Δεν μπορώ να τελειώσω μόνη μου τα μαλλιά μου—δεν ξέρω να τα φτιάξω. Τι θα κάνω; Αυτό

είναι κακοήθεια!»

«Κακοήθεια, ακριβώς», είπε η Ρίτσαρντσον. «Είμαι καλή συντηρητική και δεν ανέχομαι καθόλου αυτές τις σοσιαλιστικές ανοησίες, με το συμπάθιο. Είναι τυραννία, μάλιστα, και τίποτε άλλο, αλλά πρέπει να βγάλω το ψωμί μου, όπως και άλλοι άνθρωποι, και πρέπει να ανήκω στο σωματείο. Δεν θα μπορούσα να ακουμπήσω ούτε φουρκέτα χωρίς άδεια από τους απεργούς, ούτε κι αν μου διπλασιάζατε τον μισθό».

Η πόρτα άνοιξε απότομα και η Κάθριν Μάλσομ όρμησε στο δωμάτιο.

«Καλό και τούτο!» ούρλιαξε. «Απεργία του υπηρετικού προσωπικού χωρίς καμιά προειδοποίηση, και με παρατάνε σ’ αυτό το χάλι! Δεν μπορώ να εμφανισθώ δημόσια σε τέτοια κατάσταση!»

Μετά από μια πολύ βιαστική επιθεώρηση η Σόφη τη διαβεβαίωσε ότι δεν μπορούσε.

«Απεργούν όλοι;» ρώτησε την καμαριέρα της.

«Όχι το προσωπικό της κουζίνας», είπε η Ρίτσαρντσον, «αυτοί ανήκουν σε άλλο σωματείο».

«Τουλάχιστον το δείπνο είναι εξασφαλισμένο», είπε η Σόφη, «ας είμαστε ευγνώμονες γι’ αυτό».

«Δείπνο!» είπε περιφρονητικά η Κάθριν. «Τι στο καλό αξίζει το δείπνο όταν καμιά μας δεν θα μπορέσει να εμφανισθεί σ’ αυτό; Κοίτα τα μαλλιά σου, και κοίτα και μένα—ή μάλλον μη με κοιτάς!»

«Ξέρω, είναι δύσκολα χωρίς καμαριέρα. Δεν μπορεί ο άνδρας σου να σε βοηθήσει καθόλου;» ρώτησε η Σόφη απελπισμένα.

«Ο Χένρι; Αυτός είναι στη χειρότερη θέση απ’ όλους μας. Ο υπηρέτης του είναι το μόνο πρόσωπο που ξέρει στ’ αλήθεια πώς να δουλεύει αυτό το γελοίο τούρκικο χαμάμ που επιμένει να παίρνει μαζί του παντού».

«Σίγουρα μπορεί να κάνει ένα βράδυ χωρίς το τούρκικο χαμάμ», είπε η Σόφη. «Εγώ δεν μπορώ να εμφανισθώ χωρίς κόμμωση, αλλά ένα χαμάμ είναι πολυτέλεια».

«Καλή μου», είπε η Κάθριν μιλώντας με μια ένταση που σε φόβιζε, «ο Χένρι ήταν μέσα στο χαμάμ όταν άρχισε η απεργία. Μέσα, καταλαβαίνεις; Είναι εκεί μέσα τώρα».

«Δεν μπορεί να βγει από εκεί;»

«Δεν ξέρει πώς. Κάθε φορά που τραβάει τον μοχλό που γράφει “Απελευθέρωση” το μόνο που

απελευθερώνει είναι καυτός ατμός. Το μπάνιο έχει δυο είδη ατμού, “Υποφερτό” και “Μόλις Υποφερτό”, και τα έχει απελευθερώσει και τα δυο. Τώρα που μιλάμε είναι πιθανό να είμαι ήδη χήρα».

«Απλά δεν μπορώ να διώξω τον Γκασπάρ!» θρήνησε η Σόφη. «Δεν θα μπορούσα να εξασφαλίσω άλλον ειδικό στην ομελέτα!»

«Η όποια δυσκολία μπορεί να έχω εγώ στο να εξασφαλίσω άλλον σύζυγο είναι βέβαια μηδαμινή μπροστά στις έγνοιες των άλλων», είπε η Κάθριν με πικρία.

Η Σόφη υποχώρησε. «Πήγαινε», είπε στη Ρίτσαρντσον, «και πες στην Επιτροπή Απεργίας ή όποιον άλλο καθοδηγεί αυτή την υπόθεση ότι ο Γκασπάρ απολύεται πάραυτα. Και πες στον Γκασπάρ να με δει μετά στη βιβλιοθήκη, όπου θα τον πληρώσω ό,τι δικαιούται και θα βρω όποια δικαιολογία μπορώ. Κι έπειτα τρέξε πίσω να τελειώσεις τα μαλλιά μου».

Κάπου μισή ώρα αργότερα η Σόφη μάζεψε τους καλεσμένους της στο Μεγάλο Σαλόνι όπου ετοιμάσθηκαν για την επίσημη είσοδο στην τραπεζαρία. Με εξαίρεση το γεγονός ότι ο Χένρι Μάλσομ είχε την απόχρωση της ώριμης φράουλας που μερικές φορές βλέπει κανείς να αντιπροσωπεύει το ανθρώπινο χρώμα σε ιδιωτικές θεατρικές παραστάσεις, δεν υπήρχαν ανάμεσα στους συγκεντρωμένους άλλα εξωτερικά σημάδια της κρίσης που μόλις είχε ανακύψει και αντιμετωπισθεί. Ωστόσο η ένταση, όσο είχε κρατήσει, ήταν τόσο αποχαυνωτική που είχε αφήσει κάποιες ψυχικές συνέπειες πίσω της. Η Σόφη φλυαρούσε αδιάφορα με τον ένδοξο καλεσμένο

της, αλλά όλο και πιο συχνά τα μάτια της γύριζαν προς τις μεγάλες πόρτες από τις οποίες σύντομα θα ερχόταν η ευλογημένη αναγγελία ότι το δείπνο είχε σερβιριστεί. Κάθε τόσο κοίταζε στον καθρέφτη την ανταύγεια της θαυμασίας κόμμωσής της, όπως ένας ασφαλιστικός πράκτορας θα κοίταζε με ευγνωμοσύνη ένα καθυστερημένο πλοίο να μπαίνει με ασφάλεια στο λιμάνι μετά από μια φοβερή καταιγίδα. Κι έπειτα οι πόρτες άνοιξαν και η ευπρόσδεκτη φιγούρα του μπάτλερ μπήκε στο δωμάτιο. Δεν έκανε όμως καμιά γενική αναγγελία ότι το συμπόσιο ήταν έτοιμο, και οι πόρτες έκλεισαν πίσω του: το μήνυμά του ήταν μόνο για τη Σόφη.

«Δεν υπάρχει δείπνο, μαντάμ», είπε σοβαρά. «Το προσωπικό της κουζίνας “παράτησε τα εργαλεία του”. Ο Γκασπάρ ανήκει στο Σωματείο Μαγειρών και Προσωπικού Κουζίνας, και μόλις άκουσαν για τη συνοπτική απόλυσή του χωρίς προειδοποίηση, κήρυξαν απεργία. Απαιτούν την άμεση επαναπρόσληψή του και μια αίτηση συγγνώμης προς το σωματείο. Θα προσθέσω, μαντάμ, ότι είναι πολύ επίμονοι. Υποχρεώθηκα να επιστρέψω ακόμη και τα ψωμάκια του δείπνου που βρίσκονταν ήδη στο τραπέζι».

Έχουν περάσει δεκαοκτώ μήνες, και η Σόφη Σατέλ-Μονκχάιμ αρχίζει πλέον ξανά να πηγαίνει στα παλιά της στέκια και τους φίλους της, αλλά πρέπει ακόμη να είναι πολύ προσεκτική. Οι γιατροί δεν την αφήνουν να παρακολουθεί τίποτε που να προκαλεί ιδιαίτερες συγκινήσεις, όπως συναντήσεις σαλονιών ή συμπόσια της Φάμπιαν: μάλιστα είναι αμφίβολο αν θα το ήθελε και η ίδια.

Δόξα και πλούτος άνευ συνέσεως ούκ ασφαλή κτήματα

*Η δόξα και ο πλούτος όταν δεν συνοδεύονται από σύνεση,
δεν είναι σταθερά αποκτήματα*

Δημόκριτος